

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgului Inului Nr. 30.
Manuscrisurile nu se primesc.
Birourile de ananțuri:
Brașov, piața mare, Târgului Inului Nr. 30.
Anunțurile mai primesc în Viena: M. Schick, Alois Herndl, J. W. A. Oppel, J. Danneberg; în Iași: A. V. Goldwasser, Bekken Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețurile inserțiilor: o serie gramon pe o coloană 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicării mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seră 10 cr. v. a. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU IV.

„Gazeta“ este în fă-care și.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumă la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgului Inului Nr. 30 etajului I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Ună esemplară 5 cr. v. a. sau 15 bani. Atâtă abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 117.

Brașov, Joi, 28 Mai (9 Iunie)

1892.

„Schulverein“ și „Kulturegylet.“

Brașov, 27 Mai v.

S'a dus și Kurturegyletul maghiar din Ardeal la Pesta, ca să serbeze jubileul încoronării

„Emke (adecă Kurturegyletul) și Ardealul sunt una“, serie foia lui Iuliu Horvath: „adeverat că Emke este fanatic, sigur că este șovinist, der ce naiba am face noi adă, decât în vremile acestea Ardealul n'ar fi fost șovinist și fanatic? Și ce garanția amă ave noi pentru viitor cu privire la părțile ardelen, decât Emke n'ar fi acolo, și n'ar fi ce este?“...

Eri Kurturegyletul ardelenă avea să țină o adunare generală și contele Szapary promise, că se va înfățișa în personă la această adunare.

La „Schulverein“ în Viena ministrul Kuenburg, la Kulturegylet în Pesta Szapary!

Par nobile fratrum!

Dér incai protegeții lui Szapary o spun pe față, că s'au fanatice și șoviniști și că trebuie să fiă, căci altfel nu și pot susține ege-monia în Ardeal.

Protegeții contelui Kuenburg însă sunt mai precauți, mai fa-risei și și ascund, în mantaua nisuițelor de cultură, ghiarele germanisării.

În zilele acestea însă au pă-țit'o. Un vrednic episcop cehă a demascat nisuițele condamnabile ale „Schulverein“-ului german și le-a demascat într'un mod, care merită a ajunge la cunoștința Românilor și a servi ca exemplu de imitat Archiereilor români.

În Eibenschitz (Moravia) există pe lângă o școlă cehă și o școlă întemeiată de „Schulverein“-ul german. Acesta școlă este visi-

tată în cea mai mare parte de copii cehi. Episcopul Dr. Francisc Bauer, făcând o visitațiune generală, a vizitat în 28 Mai și școlă Schulverein-ului spre a asista la esamenul din religie.

Esamenul avă un rezultat foarte nefavorabil. Băieții șociau câte ceva de rost din catechism, der nu pricepeau ce recitau. Episcopul vădendă acesta începă a esamina însuși în limba germană, der constată același rezultat rău.

Profundă emoționat de tristul rezultat, episcopul țină că-tră cei de față o vorbire.

„De dece ani, dese el, de când sunt Episcop am vizitat peste 100 comune, nicăiri însă n'am aflat la esamenle din religie un succes așa de slab ca la această școlă. Dér nu e de mirat. Am fost de părere, că în institutele „Schulverein“-ului german se găsească numai copii germani, veki însă adă că nu-i așa; și cea mai mare dovadă e tocmai această școlă, care în preponderanță e vizitată de copii cehi. Firesce, că nu ne putem mira decât în asemeni școle succesul e slab. Copii germani rămân înderăt în aseme-ne institute, pentru că îi împiedică în progresul școlarii cehi, er aceștia o au și mai rău, deoarece sunt înștra și într'o limbă, ce n'o înțeleg. Am cu atât mai mult dreptul de a face o astfel de critică, pentru că și eu am fost într'o școlă de felul acesta, și am simțit mai târziu triste urmări! Sunt convins, că voi fi atacat pentru cuvintele mele, der nu-mi pasă. . . Pentru mine e hotărâtor numai succesul esamenului, de aceea imi țin-u de a mea datoriă a rosti cu această oca-siune cuvântul meu episcopesc. Damnețu cu voi!“

Eată un demn limbăgiu episcopesc! El demască uneltirile de germanisare ale Schulverein-ului.

Uneltirile Kulturegyletului nu mai trebuiesc demascate, căci se fac pe față.

Cum ne luptăm noi însă, cum se luptă prelații noștri în po-triva fanaticilor și șovinistilor dela Kulturegyletul ardelen?

Vorbe și frase destule prin foi; asigurări multe în scrisori-cerculare, în vorbiri ținute în sinode ș. a. der rezultate puține și slabe; puține și slabe mai ales în ce privește lupta de apărare contra atacurilor fășe ale fanaticilor și șovinistilor!

Până când această sinamăgire?

CRONICA POLITICA

— 27 Mai (8 Iunie).

Din Neoplanta publică „Egyetertes“ o corespondență ciudată, în care se vorbesce despre o „înfrățire sërbo-maghiară“. Până acum, dice corespondentul un-gur, Maghiarii aveau în statul acesta doi inimiți inverșunați, pe Sërbi și pe Români. Unul dintre aceștia însă, Sërbi, rând pe rând s'au imblândit. Politica de „concoilațiune“ de-o parte, er de alta tactul înțelept și moderat al bărbă-ților conducători, au făcut să înceteze frecările continue. Sërbi au trecut pe încetul într'un stadiu de neutralitate față de Maghiari, er acum au început să se înfrățesc și să simpatizeze(?) tot mai mult cu ei. Acest rezultat îl atribuie corespondentul un-gur pasului energetic al guvernului maghiar, care a isbit de-o parte să facă să reușes că alegerea de patriarh sërbesc a lui Brancovics, er de alta să pună în frunte Sërboră pe aristocratul „patriot“ br. Nicolies Fedor. Aceștia doi se smulgă ou clescele „înfrățirea“ Sërboră cu Maghiarii și de aceea corespondentul un-gur îi privește pe ei ca pe

nise adeverați salvatori. Ar mai dori numai, ca episcopii din Buda și din Neoplanta să se unesc într'una, a că-reia residență să fiă în Budapesta; totă aici să se înființeze un seminar pentru creșterea în spirit maghiar a clericilor sërbi, așa ca aceștia să nu mai aibă nevoie de seminarul dela Carlo-veș. Apoi necondiționat ar mai dori corespondentul un-gur, ca stradele din Neoplanta să nu se mai numescă în trei limbi: maghiară, sërba și germană, oi esclusiv numai în limba maghiară, er limba sërba și germană să se ștergă, deoarece acestea nu semnifică „înfrățire“.

Pressa englesă salută cu bucurie logodna prințului moștenitor al României cu princessa Maria d'Edimburg. Astfel „Times“ din Londra, în comentariile ce face asupra acestei logodne, dice, că evenimentul acesta, care nu este lipsit de însemnătate politică, va produce în Engliera o mulțumire generală. Scopul politic urmărit de România este, de-a fi în bune raporturi cu două grupuri de puteri, cari au interese opuse în Orient și probabil, continuă numita foia, că s'a ținut sēmă de această idee în alegerea unei soții pentru prințul moștenitor român.

Mai multe foi aducă sciri despre prospectele unei împăcări între împăratul Wilhelm și între principele Bismarck. Foile din Berlin însă iau aceste sciri cu cea mai mare rezervă. „West-deutsche Allgemeine Ztg“ într'un articol lung, probabil basat pe informațiunile din Friedrichsruhe, califică aceste sciri de neadeverate. Articolul încheie cu următoarele: „Impăratul sub nici o împrejurare nu voesc să aibă sfatul și amioșia principelui Bismarck; el n'are de loc dorința personală să se pună pe „un picior amical“ cu principele Bismarck, întocmai așa, după cum acesta din urmă n'are dorința să se dimită, ca prin inaugurarea unui ast-

FOLETONUL „GAZ. TRANS.“

2.

Numele române.

3.

Voidă a vorbi ceva despre numele romane din antea Italia și Latium, trebuie să facem puțin studiu, etnografic. Un studiu în astă privință nu se poate face fără ajutorul monumentelor celor mai vechi latine. Scrutând mai întâi, că cari au fost locuitorii preesistenți descăleării lui Enea în Latium, u-goră ne-am pute lămuri încâtva în astă privință. Dăcă e drept, că troianul Enea a debarcat în Italia, și dăcă Enea a fost elin din Asia — atunci soimă că în Latium a trebuit să fiă cineva, precum au și fost ginți și popor italice. E întrebare cum, de ce rassă, de ce sange, au fost poporele autohtone ale Latium și ale vechii Italie? Istoricii dice, că acolo se fi fost o amestecătură de popore — grecesce, și în totă cale descendenți din trupina indo-europeană. Acolo au fost „Priscii Latini“, cari au existat cu mult mai înainte de Roma și Alba-Longa*) Aceștia se fi

format o federațiune de cetăți — polis — în capul căreia, mai târziu, a stat Alba Longa. Virgiliu ne spune, că Italia pe acele timpuri ar fi avut trei numiri: Ea adăcă se numea: Ausonia, Hesperia și Latium.

„Arva neque Ausoniae semper cedia retroaerenda“. III.

„Est locus, Hesperiam Grai, cognomine [dicunt, „Terra antiqua, potens armis“, etc. II (163.)

„Per variosus, per tot discrimina rerum „Tendimus in Latium“. I (205)

La începutul tutemeierii istoriei romane, auțim în Italia pronunțându-se nume diferite de cele din țera lui Enea, — ca Anchises, Chasandra, Hector, Paris, Andromache etc.

Când Enea debarcă în Latium, acolo era un popor cu numele „Latini“. El ajunge la țermii numiți: „Lavinia litora“ în ținutul Latium, de unde s'au numit „Latini“, „Albanique Patres et altae moenia Romae“. — Onea, „futo profugus“ ajunge în Italia, der „Junone“ l'aruncă aci în resbele prea sângerose, din cari eșind norocos, întemeiează Lavinul după numele ținutului. — Estă modă colonia trojană se perde cu numele său în cea

de Latini și Romani: În Alba-Longeni și Romani, dela Alba și Roma. Cu atât mai vortosă acesta, că multe cuvinte eline vechi, pte aduse de colonia troiană, au luat formă latină. Așa cuvântul său numele: „Mnestos“ — „mox Italus Mnestus, genus a quo nomine Memmi“. Acest Mnesteu, care făcându-se Ital și-a schimbat numele elin de „Mnestos“ dela v. „memystai“ în latinul „Memmius“ dela v. „meminisse“. La călătoria lui Enea în Latium — după cum ne indică istoricii și Virgiliu, auțim rostindu-se nume cu spirit, eufonia și terminațiune latină. Ai aflăm nume ca Turnus Rutuli, Saturnia, Ausonia, Venilia, Lavinia, Latinus, Sibilla, Acca-Laurentia, Ianus etc.

Asemenea aflăm locuri și ținuturi romane; la Virgiliu:

„Apparet Camerina, procul campique Geloi;“ (de unde Gelu și Gilăul transilvan).

„Teque datis linquo ventis palmosa „Selinus“

„Hinc „Drepani“ me portus“.

Aci numele Acestes: „Vina bona, quae deinde cadis onerat „Acestes“.

Vedem că în Italia înainte de venirea lui Enea și înainte de edificarea Romei și a Albei Longe, au existat lo-

curi și cetăți cu nume deosebit de locurile și cetățile grecesce; — trebuie să adnotăm însă, că semințiile eline — i e. colonia trojană, s'a amestecat cu indigenii latini din Italia în nume, sange, cultură, portă, joacă, datini și religie:

„Hunc morem cursus atque haec certa „mina primo rettulit et priscos docuit celebrare „Latinos, quo puer ipse modo, secum quo Troja [pubes;

„Albani docuere suos; hinc maxima porro „Accepit Roma et patrium servavit hono- [rem“. (Virg. C. V.)

În limba romană rustică — ori latină — literară, fiind cuvinte și formațiuni grecesce, bunămintă ca în limba grecă, nouă și „apla“ cuvinte latine, așa și numele romane încă au fost formate unele din formațiuni grecesce. Numele romane, sigur au putut să fiă multe, căci poporul roman a fost mare și au putut să fiă numele romane formațiuni din numele mai multor popore. Unii susțin, că chiar numele „Flaccus“ s'ar fi format din evreescul Fle-chel ori „Fech-el“. Pe paginile gloriosei istorii romane sunt scrise numele cele mai frumoase și nobile, numele cele mai originale și caracteristice — natio-

*) Varro: „opidum, quod primum condidit Latii stirpis romanae, Lavinium; nam in Di nostri“.

felu de raportu, să dea uitării modul, cum a fost el alungat din funcțiun. Lipsa de-a se da uitării modul cum a fost ofensată persoana principelui Bismarck în primăvera anului 1890, se poate simți în altă parte, la principele Bismarck însă nu se simte și toate încercările de-a înfățișa astfel lucrul, ca și cum la densusul s'ar simți o astfel de lipsă, voru fi respinse din partea lui în modul cel mai energic. Că ore principele Bismarck se va supune poruncei, de-a lua erășii oficiul de cancelar alu imperiului, nu scim; aceea însă scim, că principele Bismarck se va feri întotdeauna de-a face să se presupună, că elu ar avé să-și impute ceva atitudinii sale dela mórtea lui Wilhelm I, până la această oră, cu deosebire față de împăratul Wilhelm II⁴.

Festivitățile din Nancy.

Din Nancy se anunță, că președintele Republicei Carnot a sosit acolo în 6 Iunie la 5 ore d. a. Elu fu primit cu mare însuflețire. Atâtă poporațiunea civilă, cât și militarii emulau în împodobirea caselor lor și astradelor; 32 de arcuri de triumf erau ridicate. Defilarea trupelor a fost esemplară.

Marele duce Constantin alu Rusiei a sosit din Monteville în Nancy, spre a face o vizită președintelui Carnot. Marele duce fu salutat cu entuziasm mai ales de către studenți. Trăsura, în care se afla când se duse la președintele a fost acoperită de flori, ér studenții cântau imnul rusescu fără tectă, căci nu cunosc limba. Marele duce mulțumi reșchit pentru ovațiune. La reprezentația festivă în teatru studenții cerură sgomotos să se cânte imnul rusescu, orchestra îl întonă și publicul îl cântă în cor.

Intrevederea marelui duce Constantin cu președintele Carnot a durat o jumătate de oră. Ei au fost singuri. Adjutanții și oficerii din suita lor rămaseră în camera de alături. Președintele a petrecut pe marele duce până la trăsura, unde își luă rămas bun strângându-și mâna. Colonelul Chamoin însoți pe marele duce, un escadron de dragoni acompaniă trăsura. În momentul când era să plece, veni o deputație de studenți și-i predete un coșuleț cu flori. Marele duce era viu mișcat. Mulțime mare de popor era adunată și aclamă entuziastic pe priutul rusescu.

SCRILE ȚILEI.

— 26 Mai (7 Iunie).

Memorandul. „Tribuna“ a început a publica teostul memorandului, cu care

a mers deputația română la Viena. Noi nu l'am primit încă până acuma. În ori-ce casă însă, îl vom aduce și noi.

—x—

Grindina mare. D-lă preot P. Baicu din Câmpenii de sus, în comitatul Bihorului, ne comunică, că în ziua de 19 (31) Mai pe la 2 ore p. m. o grindina mare a devastat jumătate din hotarul comunei sale, precum și întreg hotarul comunei Tanaș. Grindina era de-o mărime extra-ordinară; ea a nimicit totul nu numai sēmănturile, ci și pomii, ba a spart mai toate coperișele de șindilă, străbătând în podurile caselor.

—x—

Jertfele catastrofei dela Prizbram. Prin incendiul, ce a izbucnit în minele de argint din Prizbram (Boemia) s'au nenorocit sute de lucrători. Până acuma s'au scos 307 cadavre. Copii orfani rămași în urma nenorocirilor sunt în număr de 1000, ér văduve au rămas 300. Se credea până acuma, că incidentul a venit dela esplosiunea unei lampe seu că a fost pus focul de o mână sacrilă, dér acum se constată, că focul s'a iscat într'un câșt, unde nu se lucra, și că proveni dela gazurile subterane naturale, ce au răsflat acolo și au produs aprinderea.

—x—

Tergul de vinuri, care în podgoriile române era în stagnațiune, a început de câteva zile să ia o nouă viață. Causa este o mică degerătură din primăvera trecută, în urma căreia prețurile au început a se urca, deși până acum în România viile promit o recoltă bogată. La Drăgășani, Odobesc și Cotnari se fac zilnic mari operațiuni comerciale.

—x—

Promoțiune. D-lă Dr. Pavel Oprisa, profesor la gimnaziul român din Brad, a depus zilele acestea esamenul pedagogic înaintea comisiei esaminătoare din Budapesta și a fost promovat din partea acesteia ca profesor diplomat.

— Felicitările noastre! —

—x—

Recolta în părțile Tergu-Mureșului, după cum ni-se scrie din Tirimă-mare, e foarte promițătoare. Grânele, cucurdușii, ierburile — sunt foarte frumoase.

—x—

Teatru german în Brașov. Ați, Mercuri s'era, reprezentația festivă din incidentul jubileului încoronării, se va da „Im Schlofe“ comedia în 1 act de Rosen și Poppenfee (balet). La casă, că se va ține „sărbătorea populară“, reprezentația festivă va fi mâne, Joi s'era.

Pentru întrebuințarea esternă. Durerile estremității lor, suterințele de podagră și reuma-

tice precum și inflamațiun de totu soiul se delată cu succes prin întrebuințarea *Fransbrantweinului* lui Moll. Prețul unei sticle 90 cr. Să trimit în toate zilele cu ramburs postală prin farmacistul A. Moll c. și r. furnisor al curții imp., Viena, Tuchlauben 9. — În farmaciile și băcăniile din provincie se se ceră espres preparatul lui Moll provădat cu marca și iscălitura sa.

Canonicate la Români gr. catolici.

Din provincia metrop. gr. cat., Iunie 1892.

Instituțiunea canonicilor dela unire încă s'a introdus și la Români gr. cat. Ei sunt consilierii cei mai de aproape ai Episcopului. Nu se poate nega, că scopul introducerii lor este bun și salutar, mai ales decât cei ajunși la acest grad își cunosc chemarea, sunt în stare a și-o implini, sunt devotați cauzei și imparțali față de persoane.

Astăzi la cele patru episcopii românesco gr. cat. — cu puține excepțiuni, ivite la capitulul metropolitan, — se candidază de episcopul și, la propunerea ministrului de culte, se denumesc de Majestatea Sa. Numărul lor la metropoliă este de 10, ér în cele trei diecese sufragane câte 6. Cu totul avem déră 20 de canonic, când toate locurile sunt ocupate.

Nu vom a discuta mai de aproape, care e chemarea acestor demnitari bisericesci, dér totuși încât ocuparea staturilor canonicale are urmări grave pentru noi țoți, ne ținem în drept de a face cu rezerva convenită și noi reflexiunile noastre modeste, fără de a ne atribui mai mult, decât ne compete și decât potesc interesul comun bisericesc.

De astă-dată ne mărginim la diecesa Gherlei. Aci încă se află 6 staturi canonicale și, fiă dis spre lauda primului episcop Alexi, cu puține excepțiuni, el și-a scit alege pe consilierii săi încât a atârnat dela densusul astfel, că cei dintău în parte mare au fost bărbați devotați bisericii și națiunii, cum și în special intereselor vaste diecese gherleue.

Dintre cei dintău, astăzi mai este în viață unul, prepositul Stefan Bilțiu; el este de odată cu fundarea dieceei și canonicesc acum sub alu patruea episcop diecesan, — lungă viață și frumos dar dela Dumnezeu! Ceilalți pe rând s'au mutat la cele eterne, făcând loc altora. Așa este în lume... *Veteres migrate coloni...*

În anii trecuți, devenind vacant unul din staturile canonicale, a rămas neimplinit timp mai îndelungat, încât publicul preste tot și mai ales clerul în așteptarea sa a fost ajuns, ba a fost și trecut peste nervositate, făcând continue combinațiuni, că ore

ce ar pute fi cauza unei amânări atât de îndelungate. Cu toate acestea, curiosității nu s'a făcut destul până nu s'a golit și alu doilea stal canonic. Causese dicea a fi multe, dér cea adevărată încă se scie; cei din Gherla o tac, dér timpul poate o va descoperi.

În cele din urmă însă, *post tot discrimina rerum*, după-ce s'au fost strecurat atâtea versiuni, pe câți poate erau și aspirații și cei puși în combinațiunile opiniunii publice, cu începutul anului trecut eși denumirea prea înaltă la doi canonic de odată: Alexandru Erdős și Ioan Papiu, cel dintău protopop în țera Oașului, cunoscut din viața lui lungă pe acel teren, ér alu doilea avântat la renume prin neobosita sa activitate literară și ocuparea cu onore a oficiului de preot la institutul corectoriu din Gherla. Care dintre acești doi bărbați și întru cât voru satisfac așteptărilor comune, va arăta viitorul, în parte însă putem dice, că alegerea a fost nimerită și întru cât a atârnat dela episcopul, credem, că se va justifica ea însăși pe sine.

Alta este ceea ce ne simțim în drept a atinge aici. Vrem adecă a da espresiune unei dorințe comune, juste și întemeiate pe trista experiență și cu această ne adresăm o totă stima către Ilustritatea Sa părintele și Domnul Episcop dela Gherla, rugându-l să țină cont de densus la alegerea și candidarea canonicilor preste tot și în special și acuma, când erășii suntem în ajunul unei denumiri de canonic. În speranța, că Prea Sântia Sa, încât li stă încă în putință, va fi cu părintescă considerațiune la dorința noastră justă și comună, ne luăm voiă a arăta dorința noastră în următoarele:

1) După ce a binevoit Dumnezeu a chema din viață pe fostul canonic de origine Rutent, carele încă a canonic mult timp, și totuși nu și-a însușit limba rituală întru atâta, ca să fi în stare a dice ecteniile și rugăciunile cu tonul și espresiunea convenită, cel puțin la alegerile ce voru urma de aci înainte, să lă luată în sēmă această împrejurare, recerut atât de devotațiunea cultului divin, cât și de demnitatea limbei noastre sonore, aventată la nivelul limbilor europene, ca să nu fim siliți a ne astupa urechile auzind schimositurile limbei noastre și încă chiar la altarul Domnului, „*ad-ara et foci!*...

Pute-s'ar accentua aci reprezentarea în capitul în proporțiune cu ținuturile și cu părțile dieceei, precum și cu parochiile dismembrate dela diecesa Făgărașului și a Muncaciului, însă astă dată trecem peste densus, căci nu consimțim cu aceia, cari mai fac deosebire din

nali, genetice. Romanul a fost un popor unic în felul său, și ceea ce lua dela alții, romanisa cu pasiune. Romanii vechi, pe lângă că au fost conservatiști în moravuri, au fost și un popor invențios pentru croirea, punerea în formă și reprezentarea calităților sufletesci. Astă mod numele romane, pe lângă că nu au părechii de nobile și frumoșe, dér au și nota individualității pur naționale: Cato, Curtius, Brutus, Fabricius, Scipio, Augustus, Cocle, Marius, Camillus, Iulius, Octavius, Scaevola, Mecenas, Lepidus, Virgilius, Propertius etc., ér de mueri: Cornelia, Virginia, Agripina, Lucretia, Veturia, Tullia, Cecilia, Clelia, Volumnia, Marcia, Aurelia etc. sunt nume curat romane, pe cari nu ai putut să le afli între numele Atenienilor, Spartanilor și Macedonienilor. Romanii în numele lor au fost mai fierci ca ori-ce popor de pe lume.

Din acestea se vede, că numele romane sunt în genere nume italice, sunt nume foarte vechi; și aceste nume au existat în Italia în timpul epocii eroice a statelor grecesco.

E adevărat, că Romanii în cultul

lor religios se folosiau de aceleași Puteri cu Elinii. Cel puțin dogmele le erau mai într'o formă. Dér „numele“ Ților, mult puțin, la Romani se deosebesce de gela alu Ților elini. Joe în Roma are mai multe numiri, formate din limba latină, ca „Dius-Pater“ „Jupiter“. Aresal Grecilor, la Romani se numesc „Mars“; ér *Pallas Athene* se numesc la Romani: *Minerva*. *Arthemide* se dice *Diona*; *Atroudita*=Venus; *Hermes*=Mercurius. Deul Ianus, dimpreună cu Saturn, ni-se pare, că e un Țeu pré vechiu italic. — Dela Ței romani avem numele de Țile și luni, precum Lună, Mart, Mercur, Joi, Vineri; Iannuarius, Februariu, Martius, Majus.

Noi Romani, întru toate fiind Romani, pe lângă luni și Țile, numim cu termin latină anotimpurile ca: veră, primă-veră, — prima aestas — toamnă și iernă. Ba numim părțile Țilei, ca Diminuetă, mēdă-Ți, sēră, mēdă nopte. Avem unele espresiuni de totu latine: „Cine vré să ajungă departe, să se scole de nopte“. Ér latinul: „*Ut jugulent homines, surgunt „de nocte“ latrones*“. Mai avem sărbători creștine cu nume romane, ca Rosaliile, Săndienele.

Romanii vechi au avut cognome, deși aflăm indivi cu un singur nume, ca Rom și Rem, Amuliu, Numitor, Proca și alții. Romanii mai mult ca ori și care popor au purtat pronume, seu cognome, prin ce au făcut excepțiune dela celelalte popore de pe atunci și această este mai mult o caracteristică a poporelor italiene autochtone. Alătura cu Rom stă regele Sabin: „*Titu Tacius*“. Ér la Virgiliu oetim: „*Ascanius, cui nunc cognomen Iulo additur*“.

În mai totă istoria vechi a Romanilor aflăm două nume legate de un individ: Ancus Marcius, Servius Tullius, Tullius Hostilius, Tarquinius Priscus et T. Superbus, Appiu Claudius, Marcus Coriolanus, Iunius Brutus, Iulius Caesar, Octavius Augustus. De aci pote și datina la noi, la Romani, până azi, de a avé mai fiă-care individ două nume — porece. În deșert vei întreba pe cineva, că unde șede Ioan Popu, căci nu-ți va scie spune; întrebându-l, unde șede Ioan Popu „*Huhurezul*“, îndată totu omul scie să-ți spună.

Romanii antic, ca și noi, pe lângă că-și luau pronumele dela natura lor fizică seu psihică, ca p. e. Caecus, Clau-

dus, Brutus etc. — și-lu luau pe acela și dela unele ținuturi, locuri, țeri și cetăți: Cato Uticensis=Cato din Utica, ca și Ioan Moldovanul=din Moldova; Scipio Africanus=Scipio, care a petrecut multă prin Africa, ca și Titu Blășianu=T. Blasiensis. Beliducii își luau numele poporului, pe care-lu învingeau. *Caesar Gallicus*, *Trajanus Dacicus* etc. Și decât erau doi pe un nume, spre distingere se numiau *major* et *minor*, ca spre es. „*Scipio Africanus major*“.

În urmă, amoralu pentru a avé un individ mai multe nume, la poporul roman s'a infierbentat prea tare, așa că la un individ vedem câte două, trei, și patru nume de odată, ca în: *M. Ulpus*, *Crinitus Trajanus*. Această calitate s'a observată și se observă și azi la ginta latină; d. es. la Francoși și Spaniol. Câte un Spaniol are nume așa delung, încât și-se urăse până îl finese. La Romani încă vedem la cei mai mulți câte două seu trei nume, ca în *Alexandru St. Șiuluțiu*, *I. C. Brătianu*, *B. P. Hajdeu* ș. a.

(Va urma.)

acest punct de vedere, deși dorința aceasta este generală și dreaptă, deoarece partea ardelenă a diecesei e cu mult mai mare, decât cea ungheră, — și câți canonicii ardeleni sunt?...?

2) Canoanele și dispozițiunile bisericilor au avut temeiul lor foarte rațional, când au poftit, ca legătura dintre nemuri să fie o pedecă la coalițiunea membrilor unei corporațiuni, cum e buna-ură consistoriul și chiar capitulul, — corporațiune, căreia nu-i este iertată a avea în ochi nici un interes parțial, ... decât singurul sântenia intereselor comune și binele diecesanilor, administrarea justiției lor și cu ună cuvânt binele diecesei atât în sfaturi, cât și în votare, etc.

În capitulul din Gherla însă, unde pe când scriem acestea sunt numai cinci canonicii, se află în legătură de sânge și de cusorie prepositul cu nepotul său și cu cunoscutul său, — trei de odată! Închipușcă-și ori și cine, *sine ira et odio*, cum poate merge lucrul, când e vorba de vot, ori și numai de sfat, de care credem, că are lipsă și episcopul dela Gherla, ales în denumiri și în conferirea beneficiilor, etc. etc.

Aditemă cinstea și sinceritatea persoanelor; nici nu voim a aminti cauzi concrete și speciale, decât nu cumva le va scormoni altoineva; însă bănelile, după unele petrecute și în diecesă Gherlei, cu atâta nu se pot delatura din opiniunea publică; dér apoi decât se mai ivesc și amioții și alte legături de vechiă cunoscință!..

Nu mergem mai departe, pentru că nu voim a provoca discuțiuni asupra unei corporațiuni, pe care noi o stimăm după merit, pe cât timp va rămâne la sublima sa chemare; credem, că pentru cei chemați sunt de ajuns cele indicate aci.

Videant consules!...

Diecesanul.

Din dieta ungheră.

În ședința dela 3 Iunie, continuându-se desbaterile asupra budgetului ministrului de culte și instrucțiune publică, contele *Zichy Jenő* se plânse, că dotațiunea Kulturregyleturilor și instituțiunilor naționale ungheră e prea neînsemnată. Astfel pentru augmentarea bibliotecii *Szechenyiană* abia 5000 fl. sunt prevăduți în budgetul statului, care sumă însă nici pe departe nu este de ajuns, deoarece numai leftele celor patru diurniști fac 2000 fl. La toamnă se vor vinde în Anglia mai multe opuri prețioase dintr-o vechiă bibliotecă, moștenită dela o familie, ai cărei membri s'au stins acum. Între acele opuri se află și două codice de ale lui *Corvin*, cari s'ar pute câpăta pentru 10,000 lei. Ar fi pagubă, ca Ungaria să pierdă ocazia de-a cumpăra aceste codice. Oratorul cere decî sporirea sumei prevăduită în budget pentru muzeul național. — Ministrul *Csaky* promite, că se va îngriji pentru de-a procura cele două codice ale lui *Corvin*; va lua măsură pentru de a se trimite regulat din toate cărțile tipărite în țară câte-un exemplar pentru muzeul național, ba el a luat măsură și pentru ridicarea unui muzeu pentru istoria naturală, care se va edifica și va rămâne ca semn de aducere aminte a mileniului.

Fenyvessy Ferencz se plânge, că pictura națională maghiară nu este destul de spriginită din partea Maghiarilor. Chiar și în antișambra ministrului de culte se află un tablou străin. Oratorul roagă pe d-lu ministru, ca pe cât posibil să permită finanțele, să-și împodobescă locuința cu tablouri naționale ungheră.

Bobula János din punct de vedere politic și umanitar pledază pentru îmbunătățirea sortii clerului gr. cat. și cere ca comisiunea însărcinată cu regularea congruei să se apuce cât mai curând de lucru.

Polonyi Géza amintesc, că comuna Ó Becse (comitatul Bács-Bodrog) are de gând să ridice pe spesele sale o școală mediă. Fiindcă această școală are misiunea de-a înainta maghiarisarea (între Slovaci), oratorul cere, ca ministrul de culte să se intereseze de ea și să o spriginescă. Mai departe spune, că printre Germanii din comitatul *Vassse* află un convict ev. aug., care mai înainte era cu totul german, acum însă și-a schimbat chiar și limba maternă și contribuie la maghiarisarea întregului ținut din jurul său. De aceea îl recomandă îngrijirii binevoitoare a ministrului de cultură, ca ministrul să nu întârzie a oferi ajutorul cel mai călduros tuturor instituțiunilor, cari contribuie la înaintarea maghiarisării.

Ugron Gabor, ca și *Irányi Daniel*, e de părere să i-se dea bisericii protestante mai mare ajutor dela stat, decât cel de 65,000 fl., ce i-s'a dat până acum. Vorbind despre congrua dice, că biserica romano-catolică din Ardeal a fost în stare să-i asigure fiă-cărui preot o leață de câte 600 fl., cu excepțiunea parohielor, ce stau sub patronatul statului. În Ungaria din contră, cestiunea congruei a amortit, deoarece Episcopii se îngrijesc numai de aceea, ca să-și susțină supremația asupra preoților, dér mâna în busunar nu vreau să și-o bage, pentru ca să jertfescă ceva pentru salarisarea preoților. Dér regii Ungariei nu de aceea li-a dat episcopilor domeniile cele mari, ca să-și plădădescă palatură pompoasă și să trăiescă cu un lux esagerat, ci li-a dat pentru ca să aibă mijloacele de lipsă spre a veni în ajutorul bisericilor sărace, spitalelor etc. Cere, ca ministrul să urgiteze regularea congruei, căci nu e cu putință să nu producă cea mai mare amărăciune între preoți împrejurarea, că pe când unii diutre ei se îmbuibă în venite de sute de mii, prădăză bani și ducă o viață risipitoare, pe atunci alții nu au nici cele mai neapărat necesare pentru a pute duce o viață corespunzătoare cu poziția unui om inteligent.

Ministrul Csaky răspunde, că cestiunea regulării congruei se află într'un stadiu mult mai favorabil, de cum a fost ori când altă dată. Diferențe principiale nu mai dificultăză regularea acestei cestiuni și nu mai restăză, decât crearea venitelor necesare. Venitele fondului religionar se vor destina în viitor pentru îmbunătățirea salariilor preoțesci.

Regenerarea satelor în România.

Cetim în „*Curierul Financiar*” :

A mai vorbi de starea miserabilă a caselor din sate, în care locuiesc țeranul nostru, este a spune ceva prea cunoscut de totă lumea. Cestiunea este decî, cum să scăpăm pe țeran de o asemenea locuință, cum să-l obișnuim să trăiescă într-o casă mai sănătoasă și cum să facem, ca satele noastre să aibă alinieri și locuințe bune și igienice.

Cestiunea aceasta n'a atras numai atențiunea noastră, dér și pe cea a diferiților antreprențori străini, cari ar dori să obție dela guvernul român concesiunea, de-a reconstrui toate casele sătenilor contra unei plăți de 400 franci de fiă-care casă, răspunși într'un număr de ore-care de au, prin anuități garantate de stat.

Ideia, negreșită, merită a fi studiată mai înainte de a acorda o asemenea concesiune.

Până atunci, guvernul român și-a propus a face singur o încercare și în acest sens aflăm, că d. *Petre Carp*, ministrul domeniilor, ar fi luat hotărîrea ca cu o parte din fondul prevăduț în noua lege a creditorilor agricole, să facă un sat în județul *Ialomița*, compus din 300 de case, clădite de stat.

Decă încercarea aceasta va reuși, atunci sistemul se va întinde și la alte județe.

Literatură.

„*Colecțiune de plante*” arangiată de *I. Moisilă*, profesor la gimnaziul real din Slatina (România). Această colecțiune este menită pentru școlile medii, spre a se așeza plantele, pe cari școlarii le adună în excursiunile, ce le fac singuri, sau cu profesorii lor. Ea este compusă din doi părți de carton, încheiați cu șnururi, pe cel dintâiu se află frontispiciul frumos litografat, cu chipul marelui botanic *Minné* și cu numele celor mai însemnați botanici, între care și doi botanici români d. *Floriant Porcius* și dr. *D. Brândză*. Totodată pe frontispiciu sunt reprezentate deosebite părți de plante precum și instrumentele necesare botanisării. Pe partea internă a părților se află: clasificatiunea naturală și artificială, ce va servi școlarii spre a repeți mereu gruparea plantelor în clase, ordine, etc., și a înlesni așezarea plantelor uscate, în herbariu. Pentru ordinele cele mai însemnate ale clasificatiunii naturale (31) sunt ocole separate cu etichete de deosebite color (spre a deosebi clasele); asemenea pentru plantele singuratic, sunt foi de hârtie. Pentru 340 plante sunt etichete tipărite, cu numele latin și românesc, ale speciilor, cari se vor lipi la fiacare specie, de școlari; pentru speciile, cari nu se cuprind în cele 340 etichete, sunt 40 etichete goale, pe cari școlarii va scrie numele plantei, ce o va aduna.

Dimensiunea „*Colecțiunii*” este de 41 centimetrii lungime și 29 cm. lățime. O instrucțiune tipărită esplică adunarea și uscarea plantelor, etc. —

„*Colecțiunea*” va fi de mare folos practic, pentru studiul botanicii în școlile medii și va produce în școlarii plăcere, gust și interes, pentru exploatarea florei noastre, care este cercetată aproape numai de străini.

Recomandăm deci cu totă dinadinsul lucrarea d-lui *Moisilă*, și am dori ca d. profesor de științele naturale să o introducă în școlile noastre, fiind sigur, că vor contribui foarte mult la răspândirea gustului pentru o știință atât de frumoasă și folositoare, cum este botanica, însă care la noi este atât de neglijată. — „*Colecțiunile*” se pot procura dela librăria editoară, „*Incurăgarea comerțului român*”, (G. *Mihălescu*), Slatina (România) sau de adreptul dela d-lu. *I. Moisilă*, profesor Slatina. Prețul 1 fl. v. a cu porto. (35 cr.) —

Telegramele „Gaz. Trans.”

(Serviciul biurolui de cor. din Pesta.)

Budapesta, 8 Iunie. — Iluminația capitalei a succedut splendid; cu toate că ploua de vîrsa, mulțime imensă percurgea strădale. Regele s'a preambat cu trăsura prin oraș. Ministru-presidentul a dat un prânz în onora corpului diplomatic, după care a urmat sera recepțiune, la care au asistat Majestatea Sa, Archiducii *Carl Ludvig*, *Franz Ferdinand*, și archiducesa *Maria Teresia*. Din toate orașele țării sosesc sciri despre iluminațiile orașelor; în toate bisericile s'au celebrat servicii dumnezești. La 10 ore primarele a celebrat în biserica *garnison* serviciul devin, la care au asistat Majestatea Sa cu toți membrii prezenți ai familiei imperiale, toți miniștri etc. După evangeliă a adresat primarele Majestații Sale o alocuțiune, descriind cum Majestatea Sa a cucerit inimile supușilor, deoarece nimenea nu respectază mai bine legile, decât Majestatea Sa. A binecuvîntat pe „cel mai drept” *Monarch*, apoi pe *Regina*, pe pruncii lor și totă casa domnitoare. La orele 12 se începe primirea deputațiunilor. Contele *Friederic Wenckheim* a donat, din incidentul jubileului, 50,000 fl. pentru înființarea unui gimnaziu în *Bichiggyula*.

Kiel, 8 Iunie. La dejunul, ce

s'a dat er în castel în onora *Țarului Rusiei*, acesta a ședut la dreapta împăratului Germaniei, er la stînga *Țarevic* (moștenitorul tronului). Monarhii au ciocnit paharele cu cordialitate. Petrecerea a fost viuă. Sera a fost prânz de gală cu 60 tacâmuri. Împăratul Germaniei beu în sănătatea *Țarului*, care îi răspunse.

Berlin, 8 Iunie. Călătoria *Țarului* a fost amănată. Amândoi împărații rămân peste nopte (7 spre 8 Iunie) în castel.

Țiua în care va visita *parechia* regală italiană pe împăratul Germaniei încă nu este fixată.

Scirile privitoare la o apropiată împăcare a împăratului cu *Bismarck* sunt nebasate.

Paris, 8 Iunie. Președintele republicii franceze, *Carnot*, s'a întors aseră. A fost primit președintele cu mari ovațiuni.

Przibram, 8 Iunie. Până aci au fost scose din mine 304 cadavre.

Frankfurt, 8 Iunie. Defraudantul *Iäger* a fost adus aici.

CUNUNIA. D-lu *Grigorie Birea*, comerciant în *Brașov*, își va serba cununia sa cu d-ra *Irina Răducanu Duminec* în 31 Maiu (12 Iunie) c. la orele 10½ a. m. în biserica *Sf. Nicolae* din loc. — Repetăm a adresa tinerei părechii sincerile noastre urări de fericire!

DIVERSE

O experiență ciudată. Americanii fac uneori experiențe ciudate, dér din cari adesea rezultă învățămînt practic pentru viața noastră. Acum de curînd s'a făcut încercarea: câtă un om poate rezista somnului și ca rezultat practic din această experiență s'a văduț, la ce perifer este supus ori-care, decât din vre o împrejurare nu dorme dosa necesară de somn. Experimentul a început într-o zi de Lună. Patru omeni au dus-o până *Joi*, fără să dormă, er doi au ținut până *Duminec*. În această zi unul din ei a adormit dimineața, er al doilea a implinit 7 zile fără să dormă. Însă când era să fi condus într-o sală spre a fi prezentat publicului, el adormi în picioare pe tribună. În timpul nedormirii el perduse 6 chilogram de greutate. Nedormirea dér ne scade greutatea corpului, în alte cuvinte puterile noastre, în măsură însemnată.

(„*Aperat. Sănătății.*”)

Poporațiunea Europei. Statisticul francez *Levasseur* constată pe baza datelor statistice, că pe lângă toate emigrările, poporațiunea Europei crește în mod însemnat. Pe când în 1876 poporațiunea ei era de 347 milioane, pe atunci la finea anului 1890, când s'a făcut cea mai nouă numărare a locuitorilor, se aflau în Europa 361 milioane de locuitori.

Umbletul. Umbletul se consideră între cele mai folositoare exerciții gimnastice; căci în adever, este un exercițiu fizic perfect. În umbletu totul din organism este într-o mișcare moderată: și membrele și mușchii și nervii și toate organele din cavitățile corpului nostru. Umbletul face cărnurile pietroase, întăresce palmării, măresce capacitatea pieptului în cari se conțin plămâni, și prin aceea măresce efectele respirațiunii; împunernicesc mușchii și tendonii, sau legăturile lor de oșe, întăresc oșele, îndemnă tubul digestiv la mistuire și preîntîpină constipația, ceea nenorocire a sexului celui mai sedentar; dă grație și sprintenii corpului întreg; în fine pe lângă aceste bunătăți, ce umbletul procură corpului, el mai aduce dezvoltarea spiritului, prin atatea și atatea lucruri și fenomene de tot felul, ce se presintă imaginațiunii în tot lungul unui drum.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Gregoriu Malor.**

Cursulu pieței Brașov

Table with exchange rates for various currencies like Banconote românești, Argintă românească, Napoleon-d'or, and Lire turcesc.

Table with interest rates for various bonds like Veris. fonc. „Albina”, Imperiali, albini, and scontul.

Cursul la bursa din Viena

Table with stock market prices for various items like Renta de aur, Renta de hârtie, and mortisarea datoriei.

Table with prices for gold and silver (Renta de argintă austriacă, Renta de aur austriacă) and other commodities.

Praturile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, dacă fiecare cutiă este prevădută cu marea de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa.

Prin efectul de leuire durabilă al Praturilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai cerbicioși la stomach și pânțec, în contra carceilor și acrolei la stomach, constipației cronice, suferinței de ficat, congestiunii de sânge, haemorrhoidelor și a celor mai diferite hôte femeesci a luat acestu medicament de casă o răspândire, ce crește mereu de mai multe decenii încoace.

Falsificațiile se vor urmări pe cale judiciară.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.

Veritabilu numai, dacă fiecare sticlă este prevădută cu marea de scutire și cu plumbul lui A. Moll.

Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine cunoscută ca unu remediu popularu cu deosebire prin trasu (frotatu) alina durerile de soldină și reumatismu și a altoru urmări de rēcă. Prețulu unei sticle-originale plumbate 90 cr.

Apă de gură-Salicyl a lui Moll.

(Pe baza de natron Acid-salicilic)

La întrebunțarea dilnică, cu deosebire importantă pentru copii de orice etate și adulți, asigură cęstă apă de gură conservarea sănătoșă și mai departe a dinților. Prețulu sticlei prevădute cu marea de apărare a lui A. Moll 60 cr.

Trimiterea principală prin

Farmacistulu A. Moll, c. și r. furnisoru alu curții imperiale Viena, Tuchlauben 9.

Comande din provinciă se efectuează dilnicu prin rambursă postală.

La deposite se se cęră anumitu preparatele prevădute cu iscălituru și marca de apărare a lui A. MOLL.

Deposite în Brașov: la d-nii farmaciști Ferd. Jekelius, Victoru Roth, Fr. Kelemen și Ed. Kugler, precum și la D. Eremla Nepoții, J. L. & A. Hesshaimer și Jul. Hornung & Teutsch.

801-12.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se potu cumpęra în librăria Nicolae Ciureu, și în tutungeria I. Gross.

Avisu d-loru abonații!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei se înveioască a scrie pe cuponulu mandatului postalu și numerii de înștia sub care au primitu diarulu nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, se binevoiască a scrie adresa amuritu și se arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Mersulu trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Mai 1892.

Large table with train schedules for various routes including Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, B.-Pesta-Aradu-Teius, Teius-Aradu-B.-Pesta, Copșa-mică-Sibiu, and others. Includes columns for train numbers, departure times, and arrival times.

Nota: Numerii încadrați cu linii grõe însemnăză orele de nôpte.